

Rozdział / Розділ / Chapter

III

Neokolonialny dyskurs przedstawiania stosunków ukraińsko-polskich
w polskich mediach internetowych w latach 2014-2016

Неоколоніальний дискурс представлення українсько-польських
відносин у польському інтернет-просторі у 2014-2016 роках

The neo-colonial discourse of presenting Ukrainian-Polish relations
in the Polish web media in the years 2014-2016

Mateusz Kamionka*

Pedagogical University of Cracow, Poland

Abstrakt: Od listopada 2013 roku w Kijowie byliśmy świadkami zmian społecznych, które nazywano *Rewolucją Godności* lub *Eurorewolucją*. Ukraińcy, świadomi odrębności i poczucia dumy narodowej, wybrali europejską drogę dla siebie i dla swojego kraju. Wydarzenia te i ich implikacje zostały szeroko opisane w polskiej prasie i w internecie. Warte analizy, także na fali *mody* na tematy związane z Ukrainą, są teksty nawiązujące do przeszłych kolonialnych stosunków, między Rzeczpospolitą, a terytorium dzisiejszej Ukrainy. Artykuły są często oparte na fałszywych informacjach, wręcz zamierzonych manipulacjach, które mają na celu wzbudzić w czytelnikach, z jednej strony nienawiść do wschodnich sąsiadów, a z drugiej pobudzić, chęć ponownego roztoczenia politycznego wpływu nad tymi terenami. Artykuł przybliży teorię kolonializmu (na przykładzie stosunków polsko-ukraińskich), oraz analizuje wybrane teksty z polskich portali internetowych, które wykazują otwarcie na neokolonialne dyskursy historyczno-polityczne.
Słowa kluczowe: Europejski neo-kolonializm; Stosunki polsko-ukraińskie; Portale internetowe; Ukraina; Propaganda; Dezinformacja.

Анотація: З листопада 2013 року в Києві ми стали свідками динамізму соціальних змін, що отримали назву "Революція гідності" або "Єврореволюція". Українці, усвідомлюючи свою відмінність та почуття національної гордості, вибрали європейський шлях для себе і для своєї країни. Ці події та їх наслідки широко описуються в польській пресі та в Інтернеті. Що варто зазначити, з'явилося багато авторів, які в своїх текстах явно виражають колоніальні минулі відносини між Польщею та територією сучасної України. Статті, які часто ґрунтуються на фальшивій

* Corresponding author: matkamionka@gmail.com

інформації, були написані для того, щоб викликати у читачів, з одного боку ненависть до східних сусідів, а з іншого – навіть підбурювати бажання повернути цю територію назад до Польщі. Наукова стаття чітко показує теорію колоніалізму (на польсько-українському прикладі) та описує, як розвивалися двосторонні відносини в часи Першої Республіки Польщі (I Речі Посполитої). Також стаття містить тексти з польських веб-порталів, які демонструють відкритий неокolonіальний історико-політичний дискурс. **Ключові слова:** Європейський неокolonіалізм; Польсько-українські відносини; Інтернет-портали; Україна; Пропаганда; Дезінформація.

Summary: Since November 2013, in Kiev, we have witnessed the dynamism of social change, which has been called the ‘Revolution of Dignity’ or ‘Eurorevolution’. Ukrainians, aware of their distinctiveness and sense of national pride, chose the European path for themselves and for their country. These events and their implications were described extensively in the Polish press and on the Internet. Worth analyzing are also the texts, which appeared together with a surge of interest in Ukrainian issues, and those that explicitly refer to the colonial past relations between Poland and the territory of today's Ukraine. The articles are often based on false information as they were written in the spirit of hatemongering in order to incite the antagonist feelings to our eastern neighbors. And thus to re-rise the political influence over these areas. The article presents Polish-Ukrainian relations within the theory of colonialism and describes how the bilateral relations at the time of the First Republic of Poland (I Rzeczpospolita). Also, it analyzes selected texts from Polish web portals that show openly neo-colonial historical-politic discourse in their articles. **Key words:** European neo-colonialism; Polish-Ukrainian relations; Web portals; Ukraine; Propaganda; Disinformation.

Вступ. В наукових колах тему колоніалізму і неокolonіалізму порівнюють перш за все з політикою Великобританії, Франції чи Німеччини. Важко знайти публікації, що стосуються цієї теми в контексті польсько-українських або польсько-білоруських відносин. Політику Речі Посполитої щодо її східних територій рідко аналізують або порівнюють з політикою європейських держав щодо Центральної та Південної Америки чи Африки. Проте представлену у цій статті теорію неокolonіалізму варто також застосовувати до сучасних польсько-українських відносин. На сьогодні в Інтернеті на порталах, пов'язаних зі східною тематикою, на тему неокolonіалізму з'являється більше дискусій. Аналізуючи вибрані публікації в Інтернеті та пресі,

у цій статті я спробую наблизити до неоколоніальної теорії і її застосуванні. Зважаючи на великий обсяг інформації, присвяченій даній проблематиці, ця стаття є спробою порівняти матеріали з різних джерел, і особливо звернути увагу на ті, в яких ми можемо чітко просліджувати неоколоніальний дискурс авторів.

Методологія. У статті я використовував метод контент-аналізу, який застосовують у своїй книзі Віммер і Домінік. Вони зосереджують увагу не на тому, що аналізують, а на самому характері аналізу, підкреслюючи його систематичність, об'єктивність і кількість. Потім кожного разу додаючи до заданої тези приклади аналізів, вже виконаних у цьому полі, вони пропонують використовувати цю техніку для опису переданого змісту, тестування гіпотез, порівняння медіа-контенту з "реальним світом", оцінки зображення окремих суспільних груп, встановлення вихідної точки для вивчення впливу діяльності засобів масової інформації. На думку авторів план проведення контент-аналізу можна поділити на етапи:

- Сформулювати питання або гіпотезу дослідження;
- Визначити цільову групу, на якій будемо проводити дослідження;
- Підібрати до цільової групи відповідний зразок;
- Вибрати і визначити одиницю аналізу;
- Вказати категорії змісту для аналізу;
- Встановити систему кількісної оцінки;
- Зробити інструктаж для тих, хто буде робити дослідження;
- Проаналізувати зібрані дані;
- Зробити висновки та шукати підказки¹.

---

¹ R. D. Wimmer, J. R. Dominick, *Mass media. Metody badań*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2008, s. 163.

Також Франкфорт-Нахмяс і Нахмяс (2001) застосували типово книжковий, квазі-алгоритмічний підхід до питання контент-аналізу в його кількісному вимірі. У нас є: визначення міркувань, вибір техніки проведення, фрагмент, присвячений вибору одиниці аналізу (з детальним обговоренням того, що може бути одиницею аналізу, і які можуть бути наслідки такого, а не іншого вибору)².

Неоколоніалізм у польсько-українському контексті. Усе більш популярною в західних наукових колах стає тема, пов'язана з неоколоніалізмом. Грахам Хугган описав це як комерціалізацію або постколоніальну екзотику³. Якщо в західних університетах дослідження цієї проблематики піднесено до рівня інституційних наукових центрів⁴⁻⁶, то у країнах Центральної і Східної Європи ця тема, як правило, ігнорується, попри те, що питання, пов'язані з сучасним неоколоніалізмом знаходяться на витягнутій руці для політологів, соціологів, антропологів. Постколоніальні дослідження зосереджені передусім на наслідках європейської колонізації від XVI століття і до теперішніх часів, проте зростає інтерес як і до ранніх проявів колоніалізму, так і до внутрішніх форм колонізації, зокрема внутрішнього європейського колоніалізму⁷⁻⁹. Звичайно не слід звужувати коло дослідження тільки до окремих частин імперії таких

---

² Ch, Frankfort-Nachmias, D. Nachmias, *Metody badań w naukach społecznych*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka, 2001.

³ G. Huggan, *The Postcolonial Exotic. Marketing the Margins*. London: Routledge, 2001.

⁴ Institute for Colonial and Postcolonial Studies, *Website*. Retrieved: www.leeds.ac.uk/arts/info/20044/institute_for_colonial_and_postcolonial_studies (access: 15.05.2017).

⁵ Centre for Postcolonial Studies, *Website*. Retrieved: www.gold.ac.uk/postcolonial-studies (access: 15.05.2017).

⁶ The Institute of Postcolonial Studies, *Website*. Retrieved: www.ipcs.org.au (access: 15.05.2017).

⁷ J. Cohen, *Postcolonial Middle Ages*. New York: St. Martin's Press, 2000.

⁸ M. Hechter, *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development 1536-1966*. London: Routledge & Kegan Paul, 1975.

⁹ J. Stone, Introduction: Internal colonialism in comparative perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 2(3), 255-259.

країн як Англія, Франція, Голландія і т.д., але слід було б звернути увагу на ретельний аналіз постколоніалізму в країнах Центральної і Східної Європи, які декілька поколінь перебували спершу під владою імперської, а потім радянської Росії й лише на межі 80-90-х рр. ХХ ст. вибороли свою незалежність.

Поштовхом до дослідження проблеми постколоніалізму можна вважати падіння "Залізної завіси", власне тоді Біл Ашкрофт у вступі до праці "The Empire Writes Back" (1989) нагадує, що "життя понад 3/4 людей, які живуть сьогодні на світі, було сформоване на досвіді колонізації"¹⁰. Колоніальну (постколоніальну) кондицію поряд з високоякісною, класовою, кастовою і статевою ідентифікацією можна розглядати в якості одного з основних показників сучасного розуміння одиничного і групового суб'єктивізму, як людського, так і нелюдського, а постколоніалізм як характерну кондицію для постмодерної епохи. Проте Сімон Гіканді називає постколоніалізм як "код для державної амбівалентності, в якій культура колоніалізму постійно резонує з тим, що має бути її запереченням"¹¹. Ця теорія характерна для постколоніальних явищ у внутрішньо-європейському колоніалізмі, особливо на дослідженні стосунків між колишніми колонізованими і колонізаторами. З темою неокolonіалізму безперечно пов'язані колишні колонії західноєвропейських країн, але ці дефініції варто застосувати і до країни, що знаходиться в серці Європи. Такою країною є Україна та інші країни, що входять до складу так званого "Східного блоку". Визнання України постколоніальною державою – це складне питання, на яке впливають щонайменше три чинники:

---

¹⁰ B. Ashcroft, G. Griffiths, H. Tiffin, *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literatures*. London: Routledge, 1989.

¹¹ S. Gikandi, *Maps of Englishness: Writing Identity in the Culture of Colonization*. New York: Columbia University Press, 1996.

- Україна – це європейська держава, отже сам цей факт може ускладнити погляд на неї через призму постколоніальної держави, що асоціюється із заморськими територіями європейських імперій;
- Україна має культурні, мовні, релігійні та в значній мірі цивілізаційні зв'язки, які свій початок мають ще задовго до приєднання українських земель до Російської імперії та Речі Посполитої;
- У прийнятій дефініції постколоніалізму до вже згадуваної вище імперії відносять високорозвинені капіталістичні держави, з чим ані Польща, ані царська Росія, чи той же СРСР не мали нічого спільного.

Між іншим в Україні можна спостерігати деякі тенденції, які дозволяють віднести її мешканців до "креольської" категорії населення. Перший дослідник неокolonіалізму Давід Чіоні Моор запропонував підхід, що дає можливість використовувати постколоніальну методологію в дослідженнях посткомунізму¹². Незважаючи на те, що відтоді минуло дванадцять років і за цей період були написані цінні наукові праці, проте ця тема так і не дочекалася ґрунтовного аналізу та продовжує залишатися суперечливою. Тільки Микола Рябчук, у своїй публіцистиці звертав увагу на постколоніальний синдром в Україні і так званий "креольський націоналізм", а також її роздвоєність між Сходом і Заходом. Трохи далі у своїх роздумах на тему постколоніалізму пішов Ендрю Вільсон, який вказує на проблематику погляду на Росію, яка для українців залишається "синонімом універсальної вищої цивілізації". Виникає таке враження, що в середовищі українських політичних еліт невпинно точиться своєрідний "постколоніальний дискурс". Безсумнівно існує необхідність досягнення певного консенсусу між російською і українською

---

¹² D. Ch. Moore, Is the Post- in Postcolonial the Post- in Post-Soviet? Toward a Global Postcolonial Critique. *PMLA* 2001, 116(1), 111-128.

перспективою як в політиці, так і в науці. Більш того – і в нинішній ситуації в Україні це залишається одним з найважливіших питань – відсутність згоди і домовленості української еліти безпосередньо впливає на функціонування зовнішньої політики країни. Розбіжності на ідеологічному рівні мають вплив на міжнародний імідж України^{13 14}.

Проте слід зазначити, що дискусії у науковому середовищі дослідників посткомунізму щодо постколоніальних наук мають свої об'єктивні причини. Моор сам констатував, що існує виразна межа між "Заходом" і "Сходом", яка робила народи радянського "Заходу" ще більш відмінними від народів Африки або Азії. Крім того, слід наголосити, що східноєвропейські народи самі намагалися якнайдалі тримати дистанцію з пострадянською Росією, щоб не втратити шанс до повернення в коло держав західної Європи до яких, до речі, завжди належали. Так, у науковій термінології період панування Росії над Центральною і Східною Європою, представлено як час окупації, а не колонізації. Народи цієї частини Європи тим самим виразно акцентують на тому, що були окуповані спочатку Росією, а потім Радянським Союзом, але не підкреслюють своєї колоніальної риторики оскільки, це могло б негативно вплинути на їх "повернення" в коло західноєвропейської цивілізації. З'являється хибна думка, що ця ситуація може зменшити явище расизму як форми утиску і домінування над колонізованим народом. І не вдаючись до зайвої полеміки, можна сказати, що в пострадянському просторі вони були відсутні. Дослідники посткомунізму, в більшості політологи, що вивчають трансформацію "другого світу", зосереджуються над процесами демократизації, модернізації сектора адміністрації, створенням нових державних

---

¹³ M. Riabczuk, *Dwie Ukrainy*. Wrocław: Kolegium Europy Wschodniej, 2004.

¹⁴ M. Riabczuk, *Od Małorosji do Ukrainy*. Kraków: Universitas, 2002.

установ, натомість практично цілком оминають важливі в цьому періоді культурні та антропологічні аспекти, які створюють підґрунтя для теорії постколоніалізму.

Для того, щоб розглядати Україну в контексті постколоніальної держави, за ствердженням Анджея Шептицького треба було б виокремити шість галузей, в яких виступає постколоніальний синдром в залежності від метрополії, тобто колонізатора:

- Політична система;
- Економіка;
- Безпека і захист;
- Суспільство;
- Культура;
- Зовнішня політика¹⁵.

Кожен з вищезгаданих чинників відіграє однаково важливу роль у формуванні самостійної української держави. А також істотно вплинули на два найбільші суспільні бунти в Україні від 1991 року, тобто "Помаранчеву революцію" і "Євромайдан". Кожен з цих чинників важливий в контексті панування на територіях України Росії, а пізніше СРСР, то ми не можемо забувати, що Польська Республіка також залишила велику історичну спадщину. Більша частина селянства Республіки Обидвох Народів жила в таких суспільних умовах, які не надто відрізнялися від умов невільників в Америці. А те що вони пережили – на думку соціолога Яна Сиви – нагадувало сцени з американських фільмів на тему Півдня.

"Якщо у фільмі "Джанго" Квентіна Тарантіно у сценах насильства зняли б усі перебільшення, що притаманні стилю режисера, то ми

---

¹⁵ A. Szeptycki, Brzemię Kremla. *Nowa Europa Wschodnia*, 2011, 3-4, 57-65.

отримали б досить чітку картину села з періоду Речі Посполитої І¹⁶ – пише Сова у книзі "Інша Річ Посполита можлива!". Точно так само як невольники на плантаціях Півдня, селяни в Польщі були "прив'язаними" до землі, мусили важко працювати (безкоштовно), жорстоко каралися шляхтою, проживали у білих невеликих будиночках, а в разі втечі на них влаштовували полювання. Як і їхні американські "колеги", вони жили життям, позбавленим надії на зміни. За словами Яна Соби, єдина істотна відмінність між панщиною в Центральній і Східній Європі і невольництвом в Америці було те, що не розділяли членів сім'ї і людей не продавали поодиночі. «Але це не означає, що не було торгівлі людьми. Була, але відбувалася в оптовому режимі – продавали цілі села разом з приписаною до них селянською популяцією»¹⁷. Процес колонізації України Польщею згідно зі словами Соби, був порівнянний з колонізацією Індії британцями. У обох випадках активними колонізаторами були суспільні еліти (землевласники). З одного боку шляхта прибувала з території Корони, щоб купити землю (звичайно разом з селянами), з іншої – місцева руська (русинська) шляхта, в розпорядженні якої знаходилося багато території в регіоні, населення якої все більше і більше полонізувалося (цей процес тривав вже декілька поколінь). Це призвело до ситуації, в якій велика частина української орної землі знаходилася в руках польської шляхти, або шляхти, що сполонізувалася – іншими словами польських панів. За розрахунками Данієла Бовуа, за часів поділів земель близько мільйона українців знаходилося під володінням семи тисяч польських земних власників, з яких 200 найбагатіших володіло аж пів

---

¹⁶ J. Sowa, *Inna Rzeczpospolita jest możliwa!* Warszawa: W.A.B., 2015.

¹⁷ *Ibidem*.

мільйоном душ¹⁸. Професор Анджей Новак в одному з інтерв'ю також підтримує тезу про польський неоколоніалізм на території Кресів: "Українці чи білоруси мають повне право нагадувати полякам складні ситуації, пов'язані з цією частиною спадщини Речі Посполитої, яку можна розглядати як імперську або навіть колоніальну"¹⁹. Таким чином, можна доцільно використовувати термін неоколоніалізм в історії польсько-українських відносин.

Аналіз відібраних онлайн публікацій на тему неоколоніалізму. Для аналізу статей в неоколоніальному контексті, спочатку треба наблизити теорію загальних формул повідомлення. У інформаційних джерелах найчастіше використовують такі формули повідомлення: протокольна формула (спокійний, звітний опис події); формула події (натиск на роботу, дії; перебіг подій з неочікуваними моментами); діалектична формула (конфлікт або розбіжність, що виникають з протилежних пунктів бачення, згідно з принципом *audiatur et altera pars* (протилежну сторону також треба вислухати)); одностороння формула (журналіст або автор тексту представляє тільки одну точку зору і при цьому дає можливість зрозуміти, що ми маємо справу з сферою суспільного консенсусу); іронічна формула (представлення інформації в жартівливій формі. Журналіст не хоче або не може подати цю інформацію в діалектичній формулі, бо хоче уникнути односторонності); національна формула (співставлення схожих подій або явищ, щоб показати загальнодержавну або колективну тенденцію); ностальгічна формула (порівняння минулого і сьогодення з метою

---

¹⁸ D. Beauvois, *Trójkąt ukraiński. Szlachta, carat i lud na Wołyniu, Podolu i Kijowszczyźnie 1793-1914*. Lublin: UMCS, 2005.

¹⁹ Z. Rokita, *Z profesorem Andrzejem Nowakiem, historykiem i publicystą, rozmawia Zbigniew Rokita*. Pobrano z: www.new.org.pl/2484-koniec-podleglosci (dostęp: 10.05.2017).

показати зміни)^{20 21}. Більшості вищезгаданих формул базується на аналогічному мисленні. Проте у сьогоднішньому світі, в якому інформація базується на поп-культурі та скандалах, з'являються нові явища такі як: міфи²², персоналізація процесів і явищ, стереотипи і мовні ярлики, аксіологічні спрощення хороший-поганий, що викликає емоційну скупість. Виходячи від загальної теорії, у статтях варто особливу увагу звернути на ностальгічну і міфологічну (у контексті давніх поділів кордонів) функції.

Деякі поважні кола в Польщі через безпосередню або непрямую публіцистичну дискусію вступають в неокolonіальний дискурс щодо українських земель. У польському інтернеті не важко натрапити на сайти, які переповнені негативними стереотипами щодо України. На сайті Kresy.pl у статті "Українська загроза – джерела і наслідки заробкової міграції"²³ (назву статті представляє ілюстрація номер 1). Наприклад можна прочитати: "Серед заробітчан із України домінують особи з західних і північних областей. В цих частинах України націоналістичні тенденції виражені більш чіткіше. У 2014-2015 роках населення з цих частин України становили 71,6% від загальної кількості іммігрантів, а решта іммігрантів – 28,4%, походило із східних і південних областей (Одеська, Херсонська, Миколаївська, Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Донецька, Луганська), з яких 11,7% – області, де відбуваються військові дії. Економічні чинники мають велике значення в стимуляції еміграції з України. Зниження

---

²⁰ S. Epstein, The self-concept revisited: Or a theory of a theory. *American Psychologist*, 1973, 28(5), 404-416.

²¹ M. Mrozowski, *Media masowe. Władza, rozrywka i biznes*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA, 2001, s. 314.

²² R. Silverstone, Museums and the media: A theoretical and methodological exploration, *International Journal of Museum Management and Curatorship*, 1988, 7, 231-241.

²³ K. Kaźmierczak, *Ukraińskie zagrożenie źródła i skutki imigracji zarobkowej*, 2017. Pobrano z: www.kresy.pl/publicystyka/ukrainskie-zagrozenie-zrodla-i-skutki-imigracji-zarobkowej (dostęp: 12.03.2017).

середнього віку мігрантів передбачає потенційну можливість залишитися в Польщі і це може призвести до зміни в етнічній структурі країни. Слід зазначити, що масова імміграція українців відбувається в умовах збудження національних емоцій сусіднього суспільства (поляків) на фоні війни з Росією. також загально підтримуваної в Україні організації ОУН-УПА, що має в деякій мірі антипольський потенціал. Як показали статистичні дані, більшість іммігрантів прибуває із західної частини України, де "бандерівські" організації популярніші чим в інших регіонах країни".

UKRAIŃSKIE ZAGROŻENIE – ŹRÓDŁA I SKUTKI IMIGRACJI ZAROBKOWEJ

4 kwietnia 2017 | 7 komentarzy | w Analizy, Publicystyka | Przez Redakcja

Masowa imigracja zarobkowa z Ukrainy odbija się negatywnie na polskim rynku pracy

Люстрація 1. Портал Kresy.pl – це один з найбільш відомих порталів про Схід в Польщі. І ґрунтується на неоколоніальному дискурсі.

Особливу увагу треба звернути на фрагмент, де автор пише: "Зниження середнього віку мігрантів передбачає потенційну можливість залишитися в Польщі і це може призвести до зміни в етнічній структурі

країни". Можна помітити, що автор неохоче розглядає можливість створення сімей українцями, які приїжджають на роботу в Польщу. Навіть незважаючи на подібну ситуацію із польськими родинами, які оселилися у Великобританії, Ірландії, чи інших Західних країнах.

В подібному стилі написана стаття на сайті niepoprawni.pl під назвою "Стережіться ненависні поляки нечисті собаки – за ті і інші слова Тарас Шевченко геть з Любліна і геть з пам'ятників"²⁴. Де про творчість національного пророка України пишуть: "Мешканці Любліна, підписуючись під ухвалою громадської ініціативи про зміну назви скверу, тим самим виразили своє глибоке обурення щодо відзнаки людини, яка на це не заслуговує. Творчість поета незаперечно показує з яким презирством він ставився до поляків у своїй поезії. Мешканці Любліна не можуть пройти байдуже, коли в нашому місті знаходиться сквер імені поета, що використовував антипольську риторичку". В деякій мірі тексти Шевченка дійсно були спрямовані проти шляхти та католицької церкви, що нав'язували католицизм Україні. Проте, очевидно, що цей текст мав на меті чинити опір не тільки встановленню пам'ятника на честь українського поета, але й ігнорувати факт невдалої колоніальної східної політики Польщі.

У подібному стилі той самий автор у статті "Кресов`яни закликають Міністра Вітольда Вашиковського до зміни політики щодо України і Литви" акцентує увагу на політиці Східної Польщі. Між іншим: "Вимагаємо: суверенної політики, зосередженої тільки на польських національних інтересах, Польщі для поляків, якою керують поляки. Досить, пане Міністре, «політики на колінах» по відношенню до

---

²⁴ S. T. Roch, *Strzeżcie się nienawistni Polacy nieczyste psy – za te i inne słowa Taras Szweczenko won z Lublina i won z pomników*, 2016. Pobrano z: www.niepoprawni.pl/blog/slawomir-tomasz-roch/strzezie-sie-nienawistni-polacy-nieczyste-psy-za-te-i-inne-slowa-taras (dostęp: 15.05.2017).

України і Литви", "Ми зверталися також, щоб створити музей Кресів і поставити в центрі Варшави пам'ятник жертв геноциду, зробленого українськими шовіністами. А також, щоб у шкільних підручниках показували культуру і історично-сентиментальний аспект давніх Кресів"²⁵.

Оскільки більшість статей, що стосуються колоніалізму, можна частіше зустріти на нішових порталах, але слід зазначити, що відомі видання також сприяють розповсюдженню неокolonіальної мови. Так як, наприклад, популярний Newsweek (ілюстрація номер 2) на своїй обкладинці розмістив статтю: "Я прибирала у польських панів"²⁶. Назва вказує на стереотипи і негативно впливає на взаємовідносини.

Ілюстрація 2. Теми пов'язані з неокolonіалізмом також часто зустрічаються в популярних журналах. В даному випадку газета Newsweek.

²⁵ S. T. Roch, *Kresowianie wzywają Ministra Witolda Waszczykowskiego do zmiany polityki względem Ukrainy i Litwy*. Pobrano z: www.niepoprawni.pl/blog/slawomir-tomasz-roch/kresowianie-wzywaja-ministra-witolda-waszczykowskiego-do-zmiany-polityki (dostęp: 11.05.2017).

²⁶ Newsweek, *Okladka nr 28: W najnowszym „Newsweeku”: Sprzątałam u polskich panów*, 2013. Pobrano z: www.newsweek.pl/polska/w-najnowszym--newsweeku---sprzatalam-u-polskich-panow,10601,1,1.html (dostęp: 14.04.2017).

Маніпуляції в ЗМІ відмічають польські журналісти, науковці, наприклад Давид Вільдстейн в Польській Газеті (Gazeta Polska), підкреслює, що великою проблемою в сьогоденні стали так звані: "загони штатних працівників, що працюють в мережі і в тисячах коментарів сіють путіновську пропаганду". Доходять до того "праві" середовища, які "з ненависті до України і щоб догодити Росії зробили свою істину буття". Путінська пропаганда, повна ненависті до українців, поширювана на різноманітних порталах. "Елементом російської пропаганди, що ніби-то називають "боротьбою за пам'ять про Креси" є повне оминання злочинів, вчинених Росією на території Польщі. У жодному разі не треба забувати про Волинську трагедію. Варто пам'ятати, що загинуло в ній 50-120 тис. поляків і кільканадцять тисяч українців, які намагалися допомогти. Тим часом Росія має на совісті мільйони поляків. Більше того, то Росія, а не Україна від віків була загрозою для нашої ідентичності і нашої державності. Інакше кажучи, є в псевдокресовій пропаганді" – пише Вільдстейн. Пояснює, що в цій версії реальності: "ворог є один – це українці, Росія ж є союзником". Вільдстейн вказує, що у читачів порталу Kresy.pl або слухачів різних "кресових експертів" може скластися враження, що має значення тільки волинська різня і діючі бандерівські організації, а сучасна Україна не має значення. Публіцист додає, що така "радикальна пам'ять" належить тільки до України, бо про злочини Росії вже не пам'ятають²⁷. Як також зазначає Вільдстейн: "Найбільш спектакулярною новиною одного з польських порталів на тему Кресів було розміщення плакату, який повинні були нести скаути – "Бандера – окаянний солдат" ("Bandera – żołnierz wyklęty" – ілюстрація номер 3),

---

²⁷ Fronda, *Wildstein ostrzega przed medialną agenturą Putina*, 2014. Pobrano z: www.fronda.pl/a/wildstein-ostrzega-przed-medialna-agentura-putina%2C41589.html (dostęp: 14.05.2017).

під час проукраїнської демонстрації. Ця очевидна брехня висіла протягом певного часу на Facebook (не 30 секунд, всупереч неправдивому спростуванню цього порталу, а довше) і протягом декількох годин на Twitter (Twitter – це сервіс, що має набагато більшу силу впливу новин і більший авторитет ніж Facebook). Згодом після чисельних скандалів через декілька годин цю новину видалили. І до сих пір портал не вибачився перед скаутами і навіть не подав інформацію хто є автором цього підробленого знімка і звідки воно взялося (і це має бути стандартною практикою, щоб розв'язувати подібні справи) " – пише Вільдстейн²⁸.

Ілюстрація 3. Викриття маніпуляції на одному з порталів, де замінено оригінальний напис, іншим, який мав на меті погіршення двосторонніх відносин.

²⁸ D. Wildstein, *7 manipulacji portalu kresy.pl. Dawid Wildstein odpowiada na tekst w "Do rzeczy"*, 2014. Pobrano z: www.niezalezna.pl/53768-7-manipulacji-portalu-kresypl-dawid-wildstein-odpowiada-na-tekst-w-do-rzeczy (dostęp: 24.04.2017).

Висновки та рекомендації. Неоколоніалізм – це актуальна проблема польсько-східних відносин. На нашу думку, ця тема недостатньо досліджена науковцями. Незважаючи на те, що цей термін є широко популярним у науковому середовищі та часто використовується для визначення відносин між шляхтою та українськими селянами, важко знайти польські дослідження з цієї проблеми. Ця стаття не тільки дозволяє нам сприймати тему неоколоніалізму у двосторонніх відносинах, але також показує емпіричні приклади. Подані в статті публіцистичні тексти з популярних інформаційних порталів та державної преси чітко демонструють неоколоніальний вплив на сприйняття політичної ситуації в Україні – особливо проявляється ностальгічна формула (за землями, що зараз належать Литві, Білорусі та Україні), міфологізація (у контекст колишніх прикордонних територій) та штампи «хороших» і «поганих», де в більшості випадків наші східні сусіди належать до «поганих».

Для тих, хто хоче розширити свої знання на цю тему, раджу переглянути список літератури, використаний до цієї статті, також треба аналізувати актуальні опубліковані матеріали перш за все на порталах, де прослідковується східна тематика. Не важко розпізнати такі статті, бо в них чітко простежується «неоколоніальне забарвлення», і це ще раз показує, що він все ще присутній у польському політичному дискурсі.

Literatura / Література / References

- Ashcroft, B., Griffiths, G., Tiffin, H. (1989). *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-Colonial Literatures*. London: Routledge.
- Beauvois, D. (2005). *Trójkąt ukraiński. Szlachta, carat i lud na Wołyniu, Podolu i Kijowszczyźnie 1793-1914*. Lublin: UMCS.
- Centre for Postcolonial Studies. (2017). *Website*. Retrieved: www.gold.ac.uk/postcolonial-studies (access: 15.05.2017).

- Cohen, J. (2000). *Postcolonial Middle Ages*. New York: St. Martin's Press.
- Epstein, S. (1973). The self-concept revisited: Or a theory of a theory. *American Psychologist*, 28(5), 404-416.
- Frankfort-Nachmias, Ch., Nachmias, D. (2001). *Metody badań w naukach społecznych*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Fronda. (2014). *Wildstein ostrzega przed medialną agenturą Putina*. Pobrano z: www.fronda.pl/a/wildstein-ostzega-przed-medialna-agentura-putina%2C41589.html (dostęp: 14.05.2017).
- Gikandi, S. (1996). *Maps of Englishness: Writing Identity in the Culture of Colonization*. New York: Columbia University Press.
- Hechter, M. (1975). *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development 1536-1966*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Huggan, G. (2001). *The Postcolonial Exotic. Marketing the Margins*. London: Routledge.
- Institute for Colonial and Postcolonial Studies. (2017). *Website*. Retrieved: www.leeds.ac.uk/arts/info/20044/institute_for_colonial_and_postcolonial_studies (access: 15.05.2017).
- Każmierczak, K. (2017). *Ukraińskie zagrożenie źródła i skutki migracji zarobkowej*. Pobrano z: www.kresy.pl/publicystyka/ukrainskie-zagrozenie-zrodla-i-skutki-imigracji-zarobkowej (dostęp: 12.03.2017).
- Moore, D. Ch. (2001). Is the Post-In Postcolonial the Post- In Post- Soviet? Toward a global Postcolonial Critique. *PMLA*, 116(1), 111-128.
- Mrozowski M. (2001). *Media masowe. Władza, rozrywka i biznes*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA.
- Newsweek, (2013). Okładka nr 28: W najnowszym „Newsweeku”: *Sprzątałam u polskich panów*. Pobrano z: www.newsweek.pl/polska/w-najnowszym--newsweeku---sprzatalam-u-polskich-panow,106101,1,1.html (dostęp: 14.04.2016).
- Riabczuk, M. (2002). *Od Małorosji do Ukrainy*. Kraków: Universitas.
- Riabczuk, M. (2004). *Dwie Ukrainy*. Wrocław: Kolegium Europy Wschodniej.
- Roch, S. T. (2016). *Kresowianie wzywają Ministra Witolda Waszczykowskiego do zmiany polityki względem Ukrainy i Litwy*. Pobrano z: www.niepoprawni.pl/blog/slawomir-tomasz-roch/kresowianie-wzywaja-ministra-witolda-waszczykowskiego-do-zmiany-polityki (dostęp: 11.05.2017).
- Roch, S. T. (2016). *Strzeżcie się nienawistni Polacy nieczyste psy – za te i inne słowa Taras Szewczenko won z Lublina i won z pomników*. Pobrano z: www.niepoprawni.pl/blog/slawomir-tomasz-roch/strzezcie-sie-nienawistni-polacy-nieczyste-psy-za-te-i-inne-slowa-taras (dostęp: 15.05.2017).
- Rokita, Z. (2016). *Z profesorem Andrzejem Nowakiem, historykiem i publicystą, rozmawia Zbigniew Rokita* Pobrano z: www.new.org.pl/2484-koniec-podleglosci (dostęp: 10.05.2017).
- Silverstone, R. (1988). Museums and the media: A theoretical and methodological exploration. *International Journal of Museum Management and Curatorship*, 7, 231-241.
- Sowa, J. (2015). *Inna Rzeczpospolita jest możliwa!* Warszawa: Wydawnictwo W.A.B.

- Stone, J. (1979). Introduction: Internal colonialism in comparative perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 2(3), 255-259.
- Szeptycki, A. (2011). Brzemie Kremla. *Nowa Europa Wschodnia*, 3-4, 57-65.
- The Institute of Postcolonial Studies. (2017). *Website*. Retrieved: www.ipcs.org.au (access: 15.05.2017).
- Wildstein, D. (2014). 7 manipulacji portalu kresy.pl. Pobrano z: www.niezalezna.pl/53768-7-manipulacji-portalu-kresypl-dawid-wildstein-odpowiada-na-tekst-w-do-rzeczy (dostęp: 24.04.2017).
- Wimmer R. D., Dominick J. R. (2008). *Mass media. Metody badań*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

To cite this chapter:

Kamionka, M. (2019). The neo-colonial discourse of presenting Ukrainian-Polish relations in the Polish web media in the years 2014-2016. In: M. Apollo, M. Krupska-Klimczak (Eds.), *Poland and Ukraine: Problems and prospects* (pp. 48-66). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.